

DOI 10.31651/2524-2660-2019-2-182-185
 ORCID 0000-0001-6754-0026

МАРУЩАК Марія Іванівна,

завідувач кафедри функціональної і лабораторної діагностики,
 ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського»,
e-mail: marushchak@tdmu.edu.ua

ORCID 0000-0002-1177-412X

КОПАНИЦЯ Оксана Миронівна

асистент кафедри медико-профілактичних дисциплін,
 КЗВО «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради
e-mail: koranysya651@ukr.net

ORCID 0000-0003-0044-7470

ЛІСНЯНСЬКА Наталія Василівна

асистент кафедри патологічної фізіології,
 ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет МОЗ України»
e-mail: lisnianska.nata@bsmu.edu.ua

УДК 378 : 614.253.5:005.336.5-043.61-043.83:377(043.3/.5)

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ
 МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР**

У статті проаналізовано особливості педагогічних умов формування професіоналізму майбутніх медичних сестер та шляхи їх модернізації. Встановлено, що модернізація педагогічних умов формування професіоналізму майбутніх медичних сестер полягає у створенні педагогічно комфортного професійно орієнтованого освітнього середовища; впровадженні інноваційних освітніх технологій та інтерактивних методів навчання; усвідомленні студентами ролі професійної компетентності в своїй діяльності, яка є результатом поєднаного впливу потреб та цілей, мотивів і стимулів, пізнавальних інтересів.

Ключові слова: педагогічні умови; модернізація; заклади вищої медичної освіти.

Постановка проблеми. Глобалізаційні та інтеграційні процеси в суспільстві, динамічний розвиток медичних технологій, визнання світовою спільнотою проблеми фізичного, морального і соціального здоров'я як головного показника соціально-економічної зрілості, культури й успішності держави, соціальний запит на якість медичних послуг зумовлюють особливі вимоги до професійної діяльності середнього медичного персоналу, загалом, і медичних сестер, зокрема. Медична сестра повинна успішно володіти фундаментальними і спеціальними знаннями й уміннями в питаннях комплексного догляду за пацієнтами, надавати медичну допомогу, що відповідає принципу гуманності, національним і світовим професійним стандартам, активно здійснювати профілактичну діяльність у сфері охорони здоров'я [1].

Головною метою освіти України визнано створення умов для особистісного розвитку молодого покоління, здатного навчатися впродовж життя, створювати і розвивати цінності громадянського суспільства: сприяти консолідації українсь-

кої нації, інтеграції України в європейський та світовий простір як конкурентоспроможної та процвітаючої держави [2]. Згідно статті 26 Закону України «Про вищу освіту» закріплено основні завдання закладів вищої освіти, у тому числі, забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів в освітньому процесі; забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності; створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів.

Мета статті. Проаналізувати педагогічні умови формування професіоналізму майбутніх медичних сестер та шляхи їх модернізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз педагогічної літератури розкриває поняття умова як сукупність перемінних природних, соціальних, зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на фізичний, психічний, моральний розвиток людини, її поведінку; виховання і навчання, що забезпечує встановлення зв'язків між усіма складовими навчання [3]. На думку А. Семенової, педагогічні умови – це обставини, за яких відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, опосередкований активністю особистості, групою людей [4]. Сутність педагогічних умов полягає у синтезі об'єктивних можливостей змісту освіти, методів, організаційних форм і матеріальних можливостей, які сприяють розв'язанню поставлених педагогічних завдань [5].

Однією з головних педагогічних умов під час процесу ефективного формування готовності до професійної діяльності майбутніх медсестер є усвідомлення студентами ролі професійної компетентності у своїй діяльності, яка є результатом поєднаного впливу потреб та цілей, мотивів і стимулів, пізнавальних інтересів. Як зазначає Л. Афанасьєва, при відсутності потреби знань процес засвоєння неможливий [6]. Основною рушійною силою у процесі професійної підготовки є мотивація. Мотивація навчання залежить від ряду факторів, які включають систему навчання, організацію навчального процесу, специфіку навчальних предметів, а також індивідуальні особливості студента і викладача.

Враховуючи специфіку підготовки медичних сестер, яка пов'язана з великою кількістю базових предметів, обов'язкових для вивчення, зменшується відсоток варіативної частини навчальної програми, яку обирає студент самостійно. Тому, однією з педагогічних умов формування професіоналізму майбутніх медичних сестер є впровадження інноваційних освітніх технологій та інтерактивних методів навчання для заохочення студентів до вивчення базових дисциплін. До них належать он-лайн ресурси веб-порталу закладу вищої освіти, де студенти у вільному доступі можуть прослухати лекції, відпрацювати практичні навички, підготуватися до заняття; використання комп'ютерних, мультимедійних та інтерактивних технологій, віртуальних програм під час навчання. Професійна підготовка майбутніх медичних сестер набуває більшої ефективності в межах педагогічно комфортного, професійно орієнтованого освітнього середовища. Тому варто відмітити відкритість викладача для студента, який може додатково поглибити знання у цікавому для нього напрямку, що забезпечує проблемно-орієнтоване навчання. Доведено, що одним з напрямків модернізації освіти є перехід до особистісно-орієнтованого навчання [7]. Крім того, модернізація освіти полягає у залученні міжнародного досвіду, зокрема, стажування і навчання студентів у зарубіжних навчальних закладах, лекції провідних українських і зарубіжних фахівців, використання відкритих он-лайн курсів.

З метою модернізації освітнього середовища у закладах вищої освіти створюються симуляційні центри, які сприяють засвоєнню знань та відпрацюванню різних клінічних навичок завдяки використанню манекенів-симуляторів, тре-

нажерів і стандартизованих пацієнтів. Це дає можливість студентам опанувати навички проведення конікотомії з введенням повітроводу, вентиляцією мішком АМБУ, кардіомоніторингом пацієнта та дефібриляцією зовнішнім автоматичним і ручним дефібриляторами; вміння роботи в операційній; техніку внутрішньом'язових, внутрішньовенних, підшкірних, внутрішньошкірних, внутрішньокісткових ін'єкцій; катетеризацію сечового міхура; введення назогастрального зонда; навички з десмургії, догляду за хворими, що адаптує навчання до сучасних вимог до фахової діяльності медичної сестри згідно зі світовими стандартами.

Зростають вимоги і до викладачів, які потребують вдосконалення педагогічної майстерності. Деякі дослідники пропонують відбір викладачів проводити за рейтингом, індексом цитування та списком праць [8]. На цьому питанні загострює увагу також виконавч обов'язків міністра охорони здоров'я Уляна Супрун, яка стверджує, що один з критеріїв оцінки науково-педагогічної майстерності викладача є його публікаційна активність у міжнародних наукометричних рейтингових журналах. Тому, в прогресивних закладах вищої освіти запропоноване рейтингове оцінювання викладачів по основних видах їх діяльності. Таким чином, викладач може оцінити роботу за рік, проаналізувати свої сильні і слабкі сторони, а також оптимізувати роботу.

Важливим етапом модернізації педагогічних умов формування професіоналізму майбутніх медичних сестер є створення педагогічно комфортного середовища, яке включає доброзичливу атмосферу, ситуацію успіху, імпровізацію, що має стати пусковим механізмом у складному процесі активізації професійних можливостей майбутніх фахівців [9]. У комфортному освітньому середовищі кожен його суб'єкт змінюється сам, змінює ситуацію навколо себе, наповнює освітнє середовище новими знаннями, досвідом, способами діяльності, формує нові потреби [10].

Отже, сучасні умови суспільного розвитку зумовлюють переосмислення сутності та цілей освіти, внаслідок цього змінюються і погляди на професійну діяльність фахівця у медичній галузі та вимоги до його особистісних якостей [11]. Модернізація педагогічних умов формування професіоналізму майбутніх медичних сестер є вимогою сучасності, яка забезпечує формування компетент-

нісно-світоглядних професійних характеристик майбутнього фахівця, умінь змінювати та удосконалювати свою діяльність на підставі самостійно здобутих знань.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Модернізація педагогічних умов формування професіоналізму майбутніх медичних сестер полягає у створенні педагогічно комфортного, професійно орієнтованого освітнього середовища; впровадженні інноваційних освітніх технологій та інтерактивних методів навчання; усвідомленні студентами ролі професійної компетентності в своїй діяльності, яка є результатом поєднаного впливу потреб та цілей, мотивів і стимулів, пізнавальних інтересів.

У перспективі планується порівняти рівень модернізації педагогічних умов формування професіоналізму майбутніх медичних сестер у різних закладах вищої медичної освіти.

Список бібліографічних посилань

- Семенов О.М., Кравченко О. Формування професійної етики майбутньої медичної сестри у вимірах педагогічної дії: монографія. Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2014. 304 с.
- Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. *Освіта*. 2002. №26. С. 2–4.
- Жукович-Дородних Н.М. Педагогічні умови формування професійних умінь студентів економічних спеціальностей вищого рівня акредитації. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2009. № 3. С. 80–86.
- Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А. В. Семенової. *Одеса: Пальміра*, 2006. 362 с.
- Занаюк С.С. Психологія мотивації. Київ: Ельга-Н; Ника-Центр, 2002. 352 с.
- Афанасьєва Л. Педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності у майбутніх менеджерів організацій. *Наукові записки. Серія: педагогічні науки*. 2012. Вип. 107(1). С. 36–41.
- Бабій С. Основні напрями модернізації освіти: тенденції та перспективи. *Вища освіта України*. 2014. № 1. С. 28–33.
- Бовсунівська Т. Реформа вищої освіти в Україні як нездоланна проблема. *Віче*. 2015. № 14. С. 25–27.
- Качалов А.В. Педагогические условия формирования творческой самостоятельности студентов педвуза. *Известия Уральского государственного университета*. 2009. № 1/2(62). С. 212–217.
- Полякова Г. Вплив освітнього середовища ВНЗ на формування професійної компетентності фахівців. *Вища школа*. 2010. № 10. С. 78–87.
- Марущак М.І., Криницька І.Я., Антонішин І.В. Компетентнісний підхід до навчання студентів у закладах вищої освіти медичного спрямування. *Вісник Черкаського університету*. 2018. № 6. С. 92–96.

References

- Semenog, O. M., Kravchenko, O. (2014). Formation of professional ethics of the future nurse in the dimensions of pedagogical action: monograph. Cherkasy: Publisher Chabanenko Yu.A. 304 p.
- The National Doctrine of the Development of Ukraine's Education in the 21st Century. (2002). *Education*. 26. 2–4.
- Zhukovich-Dorodnyh, N.M. (2009). Pedagogical conditions of formation of professional skills of students of economic specialties of the first-level II accreditation. *Bulletin of NTUU "KPI". Philosophy. Psychology. Pedagogy*. 3. 80–86.
- Semenova, A.V. Dictionary of reference on professional pedagogy (2006). Odessa: Palmyra. 362 p.
- Zanayuk, S.S. (2002). Psychology of motivation. Kiev: Elga-N; Nica Center. 352 p.
- Afanasyeva L. (2012). Pedagogical conditions of formation of readiness for professional activity in future managers of organizations. *Proceedings. Series: pedagogical sciences*. 107(1). 36–41.
- Babiy, S. (2014). The main directions of modernization of education: trends and perspectives. *Higher education of Ukraine*. 1. 28–33.
- Bovsunivska, T. (2015). Reform of higher education in Ukraine as an insurmountable problem. *Veche*. 14. 25–27.
- Kachalov A.V. (2009). Pedagogical conditions of formation of creative independence of students of the pedagogical institution. *News of Ural State University*. 1/2(62). 212–217.
- Polyakova, G. (2010). Influence of the educational environment of the university on the formation of professional competence of specialists. *High school*. 10. 78–87.
- Marushchak, M.I., Krynytska, I.Ya., Antonyshyn, I.V. (2018). Competency approach to teaching students in higher education institutions of medical direction. *Bulletin of Cherkasy University*. 6. 92–96.

MARUSHCHAK Mariya,

Doctor in Medical Sciences, Chair of Functional and Laboratory Diagnostics Department,
I. Horbachevsky Ternopil State Medical University

KOPANYCYA Oksana,

Ph.D, Assistant Professor of Medical and Prophylactic Disciplines Department,
Rivne Medical Academy

LISNYANSKA Nataliia,

Ph.D, Assistant Professor of Pathological Physiology Department,
Bukovinian Medical University

MODERNIZATION OF PEDAGOGICAL TERMS OF FORMING OF PROFESSIONALISM OF FUTURE NURSES

Abstract. Introduction. The nurse must successfully possess the fundamental and special knowledge and skills in complex care of patients, provide medical care that meets the humanitarian principle, national and international professional standards, and actively pursues health preventive activities.

The purpose of the article is to analyze the pedagogical terms of forming of the professionalism of future nurses and ways of their modernization.

The methods of analysis and synthesis are used in the article.

Results. It is established that the main driving force in the process of training is motivation. The motivation for studying depends on a number of factors that include the

teaching system, the organization of the learning process, the specifics of the subjects, as well as the individual characteristics of the student and the teacher.

Originality. The modernization of the pedagogical terms for the formation of the professionalism of future nurses is to create a pedagogically comfortable, professionally oriented educational environment; introduction of innovative educational technologies and interactive teaching methods; awareness of students about the role of professional competence in their activities, which is the result of a combined effect of needs and goals, motives and incentives, and cognitive interests.

Conclusion. Modernization of pedagogical terms of forming of the professionalism of future nurses is a requirement of the present day, which ensures the formation of competence-ideological professional characteristics of a future specialist, the ability to change and improve their activities on the basis of self-acquired knowledge.

Keywords: pedagogical terms; modernization; institutions of higher medical education.

Одержано редакцією 20.01 2019
Прийнято до публікації 26.01 2019

DOI 10.31651/2524-2660-2019-2-185-190

ORCID 0000-0002-8092-542X

ЖАРА Ганна Іванівна,

кандидат педагогічних наук доцент,
доцент кафедри біологічних основ фізичного виховання, здоров'я і спорту,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
e-mail: zhannafarm@gmail.com

УДК 378:37.091.12.011.3-051:613

ДИНАМІКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я І ЗОНИ ПРОФЕСІЙНОГО КОМФОРТУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НА ЕТАПІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розкривається питання формування компетентності індивідуального здоров'язбереження у майбутніх учителів на етапі магістерської підготовки. Запровадження двох спекурсів валеологічного спрямування дозволяє закріпити навички здоров'язбереження у студентів і сформуванати відповідні компетенції. Результати діагностики підтверджують ефективність запропонованого змісту, організаційно-педагогічних умов і технологій навчання.

Ключові слова: майбутній вчитель, магістерська підготовка, компетентність індивідуального здоров'язбереження, здоров'я, зона комфорту, професійне вигорання, технології навчання.

Постановка проблеми.

Питання фахової підготовки вчителя в умовах реформування освіти сьогодні розкривається через нові виклики і запити суспільства. Перехід до європейських стандартів вимагає формування нової генерації вчителів, здатних працювати в умовах невизначеності, адаптуватися до сучасних інформаційних і соціальних трансформацій, створювати сприятливе освітнє середовище для себе й учнів.

Натомість в реаліях сучасної освіти (не тільки вітчизняної, але й зарубіжної) спостерігається дисонанс між нагальною потребою у креативних, соціально активних, мобільних учителях і практичною наявністю цілої низки учителів-професіоналів, які не можуть повною мірою виконувати свої обов'язки, оскільки потерпають від наслідків робочого стресу, мають виражені ознаки емоційного вигорання, ряд професійно обумов-

лених психосоматичних захворювань. Здоров'я учителів впливає на якість викладання і тим самим на успіх навчання учнів [1; 4].

Так, J. Łukasik зазначає, що більшість учителів у Польщі не готові до вирішення багатьох педагогічних ситуацій, особливо які стосуються виховної роботи та роботи з батьками учнів, що викликає стресові стани [2, с. 120–121]. Це, на думку автора, обумовлене недостатньою практичною спрямованістю освітнього процесу підготовки майбутніх учителів, їх неготовністю до сприйняття нових викликів і запитів суспільства.

У Німеччині основними причинами дострокового виходу учителів на пенсію є психічні та психосоматичні захворювання, які разом складають 32–50 % випадків, причому у вчителів їх значно більше, ніж у не вчителів [1]. K. Scheuch, E. Naufe, R. Seibt підкреслюють, що професійне вигорання, особливо такий його компонент, як емоційне виснаження, є основним аспектом проблем зі здоров'ям вчителів [1].

Останніми роками питання профілактики захворювань, обумовлених професійним стресом учителів, в Україні обговорюється на різних рівнях. Втім, нагальними залишається багато питань – чому потрібно здійснювати профілактику професійного вигорання постфактум, тоді, коли у вчителя вже наявні його ознаки, а іноді – й незворотні наслідки, коли вже сформований власний стиль викладання? Чи не набагато легше і простіше ввести профілактичні засоби у систему підготовки майбутнього вчителя як